

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne
Ek 7 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi'ne ilişkin Rehber

Yabancıların Sınır Dışı Edilmesine İlişkin Usuli Güvenceler

1.Baskı – 30 Nisan 2021

“Bu Rehberin tamamını veya bir kısmını basılı veya elektronik yayın şeklinde çevirmek ve / veya çoğaltmak isteyen yayıncılar veya kuruluşlar, yetkilendirme prosedürü hakkında bilgi için publishing@echr.coe.int ile iletişime geçmeye davet edilmektedir.

Yapılmakta olan İçtihat Rehber çevirilerini öğrenmek isterseniz, lütfen [devam eden tercüme](#) kısmına bakınız.

Bu Rehber ilk olarak Fransızca dilinde hazırlanmıştır. Rehber düzenli olarak güncellenmektedir ve son güncelleme 30 Nisan 2021'de yapılmıştır. Yazınsal düzenlemeye tabi olabilecektir.

Bu Rehber Hukuk Müşavirliği tarafından hazırlanmış olup mahkemeler açısından bağlayıcı değildir.

İçtihat Rehberi, www.echr.coe.int adresinden indirilebilir. Güncellemelerin yayımlanması için Mahkemenin Twitter hesabına başvurunuz https://twitter.com/ECHR_ECHR.

Bu çeviri Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin onayı dâhilinde yayımlanmış olup çeviri sorumluluğu Ankara Barosu Mülteci Hakları Merkezine aittir.

İçindekiler

İçindekiler	3
Okuyucuya Notlar	4
Giriş	5
I. Uygulanabilirlik Şartları	7
A. Kanuni Olarak Mukim Bulunan	7
B. Sınır Dışı.....	8
II. Esasa İlişkin Güvenceler: Sınır Dışı Etme “ Kanuna Uygun Olarak Alınan Bir Kararın Uygulanması İçin Gerekli “	10
A. Genel İlkeler.....	10
B. Örnekler.....	10
III. Usule İlişkin Güvenceler	12
A. Sınır Dışı Edilmesine Karşı Gerekçe Sunma.....	12
1. Güvence Altına Alınan Hakların İçeriği ve Kapsamı.....	12
2. Hakların Sınırlandırılması	14
3. Güvence Altına Alınan Hakların Herhangi Bir Surette Sınırlanması Durumunda İncelemede İzlenecek Metodoloji	14
B. (Yabancı'nın) Durumunun Yeniden İncelenmesi	15
C. Yetkili Makam Önünde Temsil Edilme	17
D. Örnekler.....	17
IV. İstisnalar	19
A. Genel İlkeler.....	19
B. Örnekler	19
Atıf Yapılan Davaların Listesi	21

Okuyucuya Notlar

Bu Rehber, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından (bundan sonra "Mahkeme", "Avrupa Mahkemesi" ya da "Strazburg Mahkemesi" olarak bahsedilecektir), hukukçuları Strazburg Mahkemesi'nin temel hükümleri ve verdiği kararlar hakkında bilgilendirmek için yayımlanan "İçtihat Rehberi" serisinin bir parçasıdır. İşbu Rehber, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesine ilişkin, 31 Ekim 2020'ye kadar olan içtihatları özetler ve analiz eder. Okuyucular işbu Rehber'de, bu alandaki temel ilkeleri ve ilgili emsalleri bulabileceklerdir.

Atıfta bulunan içtihat örnekleri önemli, rehber niteliğinde ve/veya en güncel hüküm ve kararlardan seçilmiştir.*

Mahkeme'nin hüküm ve kararları, sadece Mahkeme nezdine taşınan davaları karara bağlamayı değil, daha genel olarak, Sözleşme'de yer alan ilkeleri aydınlatmaya, korumaya ve geliştirmeye hizmet etmeyi yine bu suretle, akit taraflar olarak üstlenilen yükümlülüklerine Devletlerin uymasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. (*İrlanda/ Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978, § 154, A Serisi No. 25, daha güncel olarak, *Jeronovičs / Letonya* [BD], No. 44898/10, § 109, 5 Temmuz 2016))

Sözleşme ile getirilen sistemin amacı, umumi menfaate uygun, kamu düzenine ilişkin konuları belirlemek suretiyle insan haklarının korunmasına ilişkin standartları yükseltmek ve Sözleşme Devletlerindeki insan hakları içtihadını geliştirmektir (*Konstantin Markin/Rusya* [BD], No. 30078/06, § 89, AİHM 2012). Gerçekten de Mahkeme Sözleşme'nin insan hakları alanındaki "Avrupa kamu düzeninin anayasal bir aracı" rolünü vurgulamıştır (*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi/İrlanda* [BD], No. 45036/98, § 156, AİHM 2005-VI).

İşbu Rehber, Sözleşme'nin belirtilen her maddesi ve ek protokolleri için [anahtar kelimelere](#) atıflar içerir. Dosyaların içinde ele alınan hukuki meseleler, (çoğunlukla) doğrudan Sözleşme metninden ve Protokollerinden alınan terimler sözlüğünden seçilen bir Anahtar Kelimeler Listesi'nde özetlenmiştir.

Mahkemenin içtihat [veri tabanı HUDOC](#), aramaların anahtar kelime ile yapılmasına olanak sağlamaktadır. Bu anahtar kelimelerle arama yapılması, benzer hukuki içeriğe sahip bir grup belgenin bulunmasını sağlamaktadır (Mahkeme'nin her davadaki gerekçe ve kararları anahtar kelimelerle özetlenmiştir). Her bir dava için anahtar kelimeler, HUDOC'taki Dava Ayrıntıları etiketine tıklanarak bulunabilir. HUDOC veri tabanı ve anahtar kelimeler hakkında daha fazla bilgi için lütfen [HUDOC Kullanım Kılavuzuna](#) bakınız.

* Alıntı yapılan içtihat, Mahkeme'nin ve Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun resmi dillerinden biri veya her ikisinde (İngilizce veya Fransızca) olabilir. Aksi belirtilmedikçe, tüm atıflar bir Mahkeme Dairesi tarafından verilen esas hakkında verilmiş bir karara aittir. "(k.k)" Kısaltması, atfın Mahkemenin bir kararına ait olduğunu, "[BD]" ise davanın Büyük Daire tarafından görüldüğünü belirtir. Bu güncelleme yayınlandığında nihai olmayan daire kararları bir yıldız(*) ile işaretlenir.

GİRİŞ

- 22 Kasım 1984 tarihinde kabul edilen Avrupa İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Sözleşme'ye Ek 7 No'lu Protokol 1 Kasım 1984'te yürürlüğe girmiştir.¹
- Bu Protokol, daha önce Sözleşme veya Sözleşme'nin önceki Protokolleri tarafından sağlanmayan belirli hakları güvence altına almaktadır: Yabancıların sınır dışı edilmelerine ilişkin usul güvenceleri hakkı (madde 1), cezai konularda temyiz hakkı (Madde 2), haksız mahkûmiyet halinde tazminat (Madde 3), aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkı ("ne bis in idem") (Madde 4) ve son olarak eşler arasında eşitlik (Madde 5).
- 7 numaralı Protokol'ün 1. maddesi aşağıda belirtildiği gibidir;

Madde 1 – Yabancıların Sınır Dışı Edilmelerine İlişkin Usul Güvenceleri

- Bir devletin ülkesinde kanuni olarak mukim bulunan bir yabancı, kanuna uygun olarak alınan bir kararın uygulanması için gerekli olmadığı sürece buradan sınır dışı edilemez ve bu durumdaki kişinin;
 - Sınır dışı edilmesine karşı gerekçeleri sunmasına,
 - Durumunun yeniden incelenmesine ve
 - Bu amaçlarla, yetkili bir makam veya bu makam tarafından tayin edilen kişi veya kişiler huzurunda temsil edilmesine izin verilir.
 - Bir yabancıların sınır dışı edilmesi, kamu düzeni çıkarları açısından gerekliyse veya ulusal güvenlik nedenlerinden kaynaklanıyorsa, söz konusu yabancı, bu maddenin 1. fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerindeki haklarını kullanmadan önce sınır dışı edilebilir.
- 7 No'lu Protokol'ün ilk maddesi iki fıkraya bölünmüştür (*Nolan ve K. / Rusya*, 2009, § 114).
 - 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 maddesinde yer alan ilk güvence, ilgili yabancıların, "kanuna uygun olarak alınan bir kararın uygulanması için gerekli olmadığı sürece" sınır dışı edilemeyeceğini belirtmektedir.
 - Birinci fıkra, kanuni olarak mukim bulunan yabancıların bireysel olarak sınır dışı edilmesine ilişkin yargılamalarda 7 No'lu Protokol'e Taraf Devletler tarafından güvence altına alınması gereken usuli güvenceleri sıralamaktadır:
 - Sınır dışı edilmesine karşı gerekçeleri sunmasına,
 - Durumunun yeniden incelenmesine,
 - Bu amaçlarla, yetkili bir makam veya bu makam tarafından tayin edilen kişi veya kişiler huzurunda temsil edilmesine izin verilir.
 - İkinci fıkra, yabancı uyruklu şahsın, 1 (a), (b) ve (c) bentleri kapsamındaki hakları kullanmadan önce sınır dışı edilebileceği durumları sıralamaktadır:
 - Kamu düzeni çıkarları
 - Ulusal güvenlik nedenleri.
 - Başlangıçta belirtilmelidir ki, "köklü bir uluslararası hukuk meselesi olarak ve antlaşma yükümlülüklerine tabi olarak, Devletler, yabancıların girişini, ikametini ve sınır dışı edilmesini kontrol etme hakkına sahiptir. Sözleşme, bir yabancıların belirli bir ülkeye girme veya orada ikamet etme hakkını garanti etmemektedir." (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD],

¹ Protokol, Avrupa Konseyi'ne üye 44 Devlet tarafından onaylanmıştır.

2020, § 114; *İlias ve Ahmed/ Macaristan* [BD], 2019, § 125 ve *De Souza Ribeiro / Fransa* [BD], 2012, § 77).

9. 7 No'lu Protokole ilişkin Açıklayıcı Rapora göre Devletler, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesini kabul ederken, sınır dışı edilme hallerinde "asgari" usul güvencelerini kabul etmişlerdir (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 117). Bu Madde, diğer uluslararası mekanizmaların koruma sağlamadığı durumlarda, korumanın sağlanmasına ve bu korumanın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde öngörülen denetim sistemi kapsamına alınmasına olanak vermiştir (Bkz. İlgili Raporun 7. Maddesi).
10. *Maaouia / Fransa* [BD], 2000, §§ 36-40 davasında, Mahkeme 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin sınır dışı işlemleri hakkında belirli güvenceler içerdiğine karar vermiştir ki bu; "Devletlerin, 6 § 1 maddesinin [adil yargılanma hakkı²] yabancıların sınır dışı edilmesine ilişkin usullere uygulanmadığının bilincinde olduğunu ve bu alanda özel önlemler almayı istediklerini" göstermiştir. Böylece, yabancıların ülkeye girişine, ikametine ve sınır dışı edilmesine ilişkin kararların, Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi bağlamında, başvurusunun medeni haklarına veya yükümlülüklerine veya kendisine karşı suç isnadının belirlenmesine ilişkin olmadığını teyit etmiştir.
11. Ancak Mahkeme, sınır dışı etme durumunda, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinde öngörülen özel güvencelerin, 13. maddeyle bağlantılı olarak Sözleşme'nin 3. ve 8. maddelerinde sağlanan korumayı tamamladığını vurgulamıştır (*Lupsa / Romanya*, 2006, § 51; *Baltaji / Bulgaristan*, 2011, § 54). Sözleşme kapsamındaki diğer usuli haklarla ilişkin detaylı inceleme, *Sözleşme'nin 8. Maddesi Rehberinde* ve *Göçmenlik Rehberinde* bulunabilecektir.
12. Son olarak Mahkeme, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında, insan hakları koruma mekanizması olarak Sözleşme'nin konu ve amacının, Sözleşme hükümlerinin, teorik ve yanıltıcı değil, pratik ve etkili kılacak şekilde anlaşılmasını ve uygulanmasını gerektirdiğini değerlendirmiştir (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 122; *Takus / Yunanistan*, 2012, § 63 ve *Geleri / Romanya*, 2011, § 48). Bu, Sözleşme'nin tüm hükümlerinin ve bunlara ilişkin Protokollerin yorumlanmasındaki genel ilkedir (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 122).

² 6 § 1 Maddesi kapsamı için, Mahkemenin web sitesinde bulunan 6. madde rehberlerine (Cezai Boyut ve Medeni Boyut) (www.echr.coe.int – Case-law) bakınız.

I. UYGULANABİLİRLİK ŞARTLARI

Sözleşme'ye Ek 7 No'lu Protokol'ün 1. Maddesi

“1. Bir devletin ülkesinde kanuni olarak mukim bulunan bir yabancı...”

HUDOC Anahtar Kelimeler

Kanuni olarak ikamet eden (P7-1-1) - Bir yabancıнын sınır dışı edilmesi (P7-1-1)

A. Kanuni Olarak Mukim Bulunan

13. 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi, yalnızca bir Taraf Devletin topraklarında “kanuni olarak mukim bulunan” yabancıların sınır dışı edilmesi bağlamında uygulanmaktadır (*Muhammad ve Muhammad/Romanya* [BD], 2020, § 91; *Gürcistan / Rusya (I)* [BD], 2014, § 228, ve *Seldovic ve Sulejmanovic / İtalya* (k.k), 2002).

14.7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi yalnızca bireylere uygulanabilmektedir ve örneğin uluslararası kuruluşlar için uygulanabilirliği bulunmamaktadır (*O.I.J. / Çek Cumhuriyeti* (k.k), 1999; ve *F.S.M. / Çek Cumhuriyeti* (k.k), 1999).

15. “İkamet” kavramına gelince, Açıklayıcı Rapor şöyle belirtir: “Mukim kelimesi bir limana veya başka bir giriş noktasına varmış ancak henüz göçmenlik kontrolünden geçmemiş veya bölgeye yalnızca transit amacıyla veya ikamete mahsus olmayan amaçlarla sınırlı bir süre için kabul edilmiş herhangi bir yabancıyı, madde uygulamasının dışında bırakmayı amaçlamaktadır. Burada belirtilen süre, ikamet izni talebine ilişkin karar alınmasını bekleyen süreyi de kapsamaktadır.” (Bkz. Açıklayıcı Rapor, madde 9)

16. Mahkeme, Açıklayıcı Raporda yer verilen mukim kavramının tanımını teyit etmiştir. (*Yildirim / Romanya* (k.k), 2007; *S.C. / Romanya*, 2015, § 83).

17. Mahkeme, *Nolan ve K. / Rusya*, 2009 davasında “ikamet” kavramının anlamını açıklamıştır. Bu davada Mahkeme ilk olarak, belirli bir Devlette “ikamet” kavramının o Devletin topraklarındaki “fiziksel mevcudiyet” ile sınırlı olmadığını, ikinci olarak da “mukim” kelimesinin, ülkeye kabul edilmeyen veya sadece ikamet harici amaçlarla ülkeye kabul edilen yabancıları kapsamayacak şekilde kullanıldığını kaydetmiştir. “İkamet” kavramının Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca geliştirilen özerk “mesken” kavramına benzediğini, her iki kavramın da fiziksel mevcudiyet şartıyla sınırlı olmadığını, ancak belirli bir yerle yeterli ve devamlı bağın varlığına bağlı olduğunu eklemiştir.³ Bu nedenle, ikamet amaçlı kabul edilen ve belirli bir Devlette ikamet kaydı oluşturulan bir yabancıнын, her yurt dışı seyahatine çıktığında “mukim” sıfatının sonlanmayacağı anlaşılmaktadır. (*ibid.*, § 110).

18. “Kanuni olarak” ikamet etmenin anlamı ile ilgili olarak, Açıklayıcı Rapor, “kanuni” kelimesinin Devletin iç hukukuna atıfta bulunduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, bir kişinin ülkedeki varlığının “kanuni” olarak kabul edilmesi için yerine getirilmesi gereken koşullar iç hukuk tarafından belirlenmektedir. Bu hüküm sadece kanuni olarak giriş yapan yabancılar için değil,

³ Mesken” kavramı için bkz. *Prokopovitch / Rusya*, no. 58255/00, § 36, AiHM 2004-XI (alıntılar): “Mahkeme kendi ve komisyonun içtihatları uyarınca,, 8. madde anlamında “mesken” kavramının yasal olarak kullanılan veya yasal olarak bina edilenlerle sınırlı olmadığını hatırlatmaktadır “Mesken”, iç hukuka göre sınıflandırmaya bağlı olmayan özerk bir kavramdır. Belirli bir yerleşim yerinin, 8. maddenin 1. fıkrasının korumasına konu olacak bir “mesken” teşkil edip etmediği, somut koşullara, yani belirli bir yerle yeterli ve devamlı bağlantıların varlığına bağlı olacaktır (sayılan belgelere bakınız: Buckley / Birleşik Krallık 25 Eylül 1996 tarihli karar, Hüküm ve Karar Raporları 1996-IV, §§ 52-54, ve 11 Ocak 1995 tarihli Komisyon Raporu § 63; Gillow / Birleşik Krallık, 24 Kasım 1986 tarihli Karar A Serisi, no. 109, § 46; Wiggins / Birleşik Krallık, no. 7456/76, 8 Şubat 1978 tarihli Komisyon kararı, Kararlar ve Raporlar (KR) 13, s. 40.)

aynı zamanda hukuka aykırı olarak giriş yapan ve daha sonra durumları hukuka uygun hale getirilen yabancılara da uygulanmaktadır. Ancak, kabulü ve kalışı belirli koşullara, örneğin belirli bir süreye tabi olan ve artık bu koşullara uymayan bir yabancı, hâlâ “kanuni olarak” bulunan kişi olarak kabul edilememektedir (Bkz. Açıklayıcı Rapor, madde 9).

19. Mahkeme içtihadında “ikamet yasal olabilmesi için ilgili Devletin iç hukukuna uygun olması gerektiğini” tespit etmiştir (*Yildirim / Romanya* (k.k), 2007; Ayrıca bkz. *Sultani / Fransa*, 2007, § 88; ve *Bolat / Rusya*, 2006, § 76). Bu nedenle, bir kişinin ülkedeki varlığının “kanuni” olarak kabul edilmesi için yerine getirilmesi gereken koşullar iç hukuk ile belirlenecektir (*Sharma / Letonya*, 2016, § 73).
20. Mahkeme, bir yabancı için geçerli ikamet izni olmadan (*Sejdovic ve Sulejmanovic / İtalya* (k.k), 2002, *Sulejmanovic ve Sultanovic / İtalya* (k.k), 2002) veya siyasi sığınma başvurusu nihai olarak reddedildikten sonra (*S.T. / Fransa*, 20649/92 numaralı Komisyon Kararı, 8 Şubat 1993) veya geçici vizenin sona ermesinden sonra, oturma izni veya mülteci statüsü elde etmek için yapılan yargılamalar sonuçlanana kadar (*Voulfovitch ve Oulianova / İsveç*, Komisyon Kararı 1993) veya bir sığınma başvurusunun incelenmesini beklerken (*S.C. / Romanya*, 2015, § 84-85 ve *N.M. / Romanya*, 2015, § 104-105) bir Devletin topraklarında kalışının, kanuni olarak mukim sıfatı bulunmadığı görüşündedir. Aynı durum, belirli bir tarihe kadar geçerli bir oturma iznine sahip olan ancak geçerlilik süresi dolduktan sonra uzatmak için hiçbir şey yapmayan (*Yildirim / Romanya* (k.k), 2007) ve ikamet izni iptal edilen ve bir giriş yasağına rağmen yasa dışı olarak ülkeye yeniden giren bir yabancı için de geçerlidir (*Karimi / Romanya* (k.k), 2020, § 57).
21. Dahası ve genel olarak, hiç ikamet izni almamış bir yabancı, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesine dayanamayacaktır (*A.M. ve Diğerleri / İsveç* (k.k), 2009). Son olarak, sahte bir vize ile bir ülkeye kanuna aykırı olarak giren bir yabancı, kanuni olarak mukim bulunan bir kimse olarak değerlendirilemeyecektir (*T.A. / İsveç*, Komisyon kararı, 1994).
22. Bununla birlikte, bir yabancı, sınır dışı edildiği sırada geçerli bir oturma iznine sahipse (*Nowak / Ukrayna*, 2011, § 80) veya iç hukuka göre bir sığınmacı olarak, davalı Devletin topraklarında ikamet etme hakkına sahipse, kanuni olarak mukim bulunan yabancı olarak değerlendirilmektedir (*Ahmed / Romanya*, 2010, § 46). Yetkili ulusal makamın, başvuru oturma iznini iptal etmiş olması, sınır dışı etme esnasında ilgili kararın uygulanmasının, hukuka uygunluğunun bir mahkeme tarafından incelenene kadar durdurulması, yabancı için artık “kanuni olarak mukim” olmadığı anlamına gelmeyecektir (*Bolat / Rusya*, 2006, § 78).
23. Kural olarak, kanuni ikamet koşulu karşılanmıyorsa, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uygulanamayacak ve Mahkeme, başvuruyu Sözleşme'nin 35 § 3 maddesi uyarınca konu bakımından (*ratione materiae*) Sözleşme hükümleriyle bağdaşmazlık nedeniyle kabul edilemez bulacaktır (*Sulejmanovic ve Sultanovic / İtalya* (k.k), 2002; *Yildirim / Romanya* (k.k), 2007; *S.C. / Romanya*, 2015, § 86).

B. Sınır Dışı

24. Mahkeme'nin sürekli tekrarladığı gibi, Yüksek Sözleşmeci Taraflar, kendi topraklarında bulunan bir yabancıyı sınır dışı edip etmemeye karar verme konusunda takdir yetkisine sahiptir ancak bu yetkinin, ilgili kişinin Sözleşme kapsamındaki haklarını ihlal etmeyecek şekilde kullanılması gerekmektedir (*Bolat / Rusya*, 2006, § 81 ve *Nowak / Ukrayna*, 2011, § 81).
25. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, “sınır dışı” kavramının “iç hukukta yer alan herhangi bir tanımdan bağımsız olan özerk bir kavram” olduğunu ve “iade” haricinde, yabancı için kanuni olarak mukim olduğu ülkeden ayrılmasını zorunlu kılan herhangi bir uygulamanın, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca “sınır dışı etme” teşkil ettiğini vurgulamaktadır (*Bolat / Rusya*, 2006, § 79; *Nolan ve K. / Rusya*, 2009, § 112; ayrıca bakınız, Açıklayıcı

Rapor, madde 10).

26. Bu nedenle, Mahkeme, bir başvurucunun meskeninden çıkarılması ve başka bir ülkeye giden bir uçağa bindirilmesini de sınır dışı etme olarak nitelendirmiştir (*Bolat / Rusya*, 2006, § 79). Benzer şekilde, başvurucunun bir sonraki yurt dışı seyahatinin ardından davalı ülkeye geri dönmesini engelleyen ve dolayısıyla daimî olarak ayrılması sonucunu ortaya çıkaran bir kararı, sınır dışı etme olarak kabul edilmiştir (*Nolan ve K. / Rusya*, 2009, § 112).

27. Bununla birlikte, 2007 tarihli *Yıldırım / Romanya* (k.k) davasında Mahkeme, başvurucunun Romanya'da ikamet etmediğine dolayısıyla sınır dışı edilmek yerine ülkeye giriş hakkının reddedildiğine dikkat çekmiştir. 2003 tarihli *Davies ve Diğerleri / Romanya* (k.k) davasında Mahkeme, ilk başvurucunun sınır dışı etme işlemine konu edilmediğini fakat kamu düzeni gereği sadece giriş ve kalma izninin geri çekilmiş olduğu görüşündedir. Mahkeme sınır dışı edilmediğini belirttikten sonra, yapılan başvuruyu 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile konu bakımından (*ratione materiae*) kabul edilemez bulmuştur.

28.7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi henüz tatbik edilmemiş bir sınır dışı kararına karşı uygulanabilecek midir? Mahkeme bu soruyu 2018 tarihli *Ljatići / Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti* (§§ 21-23) davasına ilişkin verdiği kararıyla yanıtlamıştır. Başvuru, davalı Devlette sekiz yaşından beri ikamet eden, 2014 yılına kadar yenilenmiş bir oturma izni olan ve bu noktada İçişleri Bakanlığı tarafından sığınma hakkı sonlandırılan bir Sırp vatandaşı tarafından yapılmıştır. Başvurucu hakkında verilen "sınır dışı" kararının nedeni kişinin ulusal güvenlik açısından bir risk teşkil etmesi olarak belirtilmiştir. Başvurucu, 1 Nisan 2016 tarihinde Mahkeme'ye, Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti'nden ayrılmasına yönelik yargılamanın asgari usuli güvenceler çerçevesinde yapılmadığını iddia ederek başvuruda bulunmuştur. Başvurucu özellikle aleyhindeki delilleri görmediğini ve itiraz edemediğini ifade etmiştir. Mahkeme, davayı 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında incelemeye karar vermiştir.⁴

29. Sınır dışı edilmemiş olmasına rağmen 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin uygulanabilir olup olmadığına ilişkin sorunun cevabına ilişkin olarak, Mahkeme başvuruya konu kararın uygulamaya yönelik sonuçlarını ele almıştır: Karar, davalı Devlette kanuni olarak ikamet etmesini sağlayan yasal dayanağı ortadan kaldırıcı etkiyi haizdir ve davalı Devleti belirli bir süre içerisinde terk etmesi gerektiğini öngören bir talimat içermektedir (*ibid.*, § 22). Mahkeme ayrıca başka bir kararında (aksi yönde *Saeed / Danimarka* (k.k), 2014, § 7), "sınır dışı" kararının iptal edilmediğini veya başka bir şekilde geçersiz kılınmadığını ve yerel makamların, kararın uygulanmasını askıya almadıklarını veya başvurana davalı Devlet sınırları içinde kalma izni vermediklerini kaydetmiştir. Ek olarak, bu kararın uygulanmasının başka herhangi bir resmi şarta tabi olmadığı için, başvurucu herhangi bir zamanda sınır dışı edilme riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Başvurucuya, davalı Devletten ayrılması ve geri dönmesi için bir defaya mahsus izin verilmiş olması ve bu kararın uygulanmamış olması, Mahkeme'nin kendisini davalı Devleti terk etmeye zorlayan kararın artık yürürlükte olmadığı veya sınır dışı edilmesine yol açamayacağı sonucuna varması için yeterli olmamıştır. Buna ek olarak kararda, başvurucunun davalı Devlette kalışının, yalnızca ulusal makamların takdirine bağlı olarak müsamaha gösterildiği ve bu kalışın herhangi bir kanuni gerekçeye dayanmadığı dikkate alınmıştır (*Ljatići / Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyeti*, 2018, § 22).

30. Mahkeme, bu tür durumlarda İçişleri Bakanlığının başvurucunun, davalı Devleti terk etmesine yönelik verdiği kararın, Sözleşme'nin 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamında başvurucuya karşı alınan bir sınır dışı uygulaması olarak görülmesi gerektiğine kanaat getirmiştir.

⁴ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, davaya konu olayların hukuken vasıflandırılmasında yetkilidir. (Bkz. *Radomilja ve Diğerleri/Hırvatistan* [BD], no. 37685/10, § 126, 20 Mart 2018; *Söderman/İsveç* [BD], no. 5786/08, § 57, AİHM 2013 ve *Moretti ve Benedetti/İtalya*, no. 16318/07, § 27, 27 Nisan 2010).

II. ESASA İLİŞKİN GÜVENCELER: Sınır Dışı Etme “Kanuna Uygun Olarak Alınan Bir Kararın Uygulanması İçin Gerekli”

7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 Maddesi

“Bir devletin ülkesinde kanuni olarak mukim bulunan bir yabancı, kanuna uygun olarak alınan bir kararın uygulanması için gerekli olmadığı sürece buradan sınır dışı edilemez...”

HUDOC Anahtar Kelimeler:

Kanuna uygun olarak (P7-1-1) – Erişilebilirlik (P7-1-1) – Öngörülebilirlik (P7-1-1) – Kötüye kullanmaya/ İstismara karşı koruma (P7-1-1)

A. Genel İlkeler

31.7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 maddesinde yer alan ilk temel güvence, bir yabancı için “kanuna uygun olarak alınan bir kararın uygulanması için gerekli olmadığı sürece” sınır dışı edilemeyeceğini belirtmektedir (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 118). Bu nosyon, Sözleşme ve Protokolleri boyunca benzer anlamda kullanılmıştır (*ibid.*).

32. Burada “kanun” terimiyle ilgili Devletin iç hukukuna atıfta bulunmaktadır. “Bu nedenle karar, yetkili makam tarafından maddi hukuk hükümlerine ve ilgili usul kurallarına uygun olarak alınmalıdır” (*Bolat / Rusya*, 2006, § 81).

33. Bununla birlikte, “kanun” teriminin yalnızca iç hukukta yasal bir dayanağın varlığıyla değil, aynı zamanda söz konusu hukukun niteliği ile de ilgili olduğu açıklanmıştır: Erişilebilir ve öngörülebilir olmalı ve ayrıca idarenin Sözleşme'den doğan bu hakka keyfi müdahalesine karşı da bir koruma tedbiri sağlamalıdır (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 118; *Baltaji / Bulgaristan*, 2011, § 55; *Ahmed / Romanya*, 2010, § 52; *Kaya / Romanya*, 2006, § 55; *Lupsa / Romanya*, 2006, § 55). Bu (ilkeler), hem usul haklarını ortaya koyan Sözleşme hükümleri için hem de 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi için geçerlidir. Çünkü Sözleşme'nin Giriş bölümünde açıkça belirtilen hukukun üstünlüğünün Sözleşme'nin tümünün özünde içkin olduğu yerleşik bir içtihatır. (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 118). Bu, hukuka uygun olarak verilen bir karar uyarınca sınır dışı etme prosedürü uygulanabilse bile eğer yasa, Sözleşme gerekliliklerine uymuyorsa, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edilmiş olacağı anlamına gelecektir.

34. Bu kuralın istisnası olamaz (*Sharma / Letonya*, 2016, § 80 ve *Bolat / Rusya*, 2006, § 81).

35. Ulusal güvenlik gerekçesiyle sınır dışı etme bağlamında, bu alanın özgüllüğü ve ulusal güvenliğe yönelik tehditlerin karakter açısından farklılık gösterebileceği ve önceden tanımlanmasının öngörülemez veya zor olabileceği gerçeğinin göz önüne alındığı belirtilmelidir (bkz. *mutatis mutandis*, *C.G. ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2008, § 40). Öngörülebilirlik şartı, Devletleri, bir bireyi ulusal güvenlik nedeniyle sınır dışı etme kararına yol açabilecek tüm halleri ayrıntılı olarak listeleyen yasal hükümleri yürürlüğe koymaya zorlayacak kadar ileri gitmemektedir (*Ljatići / Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, 2018, § 35).

B. Örnekler

36. 2006 tarihli *Bolat / Rusya* davasında, Mahkeme, başvuruçunun sınır dışı edilmesini emreden hiçbir mahkeme kararı olmaması nedeniyle, “kanuna uygun” bir karar bulunmadığına hükmetmiştir; zira iç hukuk, yabancı uyruklu bir kişinin sınır dışı edilmesi için böyle bir karar alınmasını gerektirmektedir.

- 37.2020 tarihli *Sheveli ve Shengelaya/Azərbaycan* davasında Mahkeme, hükümetin bir kişinin sınır dışı edilmesine cevaz veren herhangi bir iç hukuk düzenlemesine atıf yapmaması sebebiyle kanuni bir dayanağın bulunmadığına karar vermiştir (§§ 45-46).
- 38.2016 tarihli *Sharma / Letonya* davasında, bir Hint vatandaşının Letonya'dan sınır dışı edilmesine ilişkin ikame edilen davada, iç hukuka göre bir idari işlem normalde muhatabına tebliğ edildiğinde hüküm ifade etmekteyse de, idari bir işlemin acil olarak uygulanmasına ilişkin koşullar özel bir kanun hükmünde (*lex specialis*) ya da itiraza konu kararda belirtilmemişse, hiyerarşik olarak üst merciine itirazda bulunmak, (sınır dışı edilmeye ilişkin) uygulamayı askıya alacaktır. Bu davada, başvurucuyla ilgili ilk sınır dışı etme kararı 13 Haziran 2005 tarihinde tatbik edilmiş ve başvurucuya tebliğ edildiği gün yürürlüğe girmiştir. Ertesi gün, başvurucu üst mercie itiraz etmiş, dolayısıyla kural olarak ilk sınır dışı etme kararının icrası, itiraz sonucunda varılan kararın kesinleştiği tarihe kadar askıya alınmıştır. Başvurucunun davasında, yerel makamlar, itiraz başvurusu sırasında sınır dışı edilmesinin acil olarak uygulanmasını haklı gösteren herhangi bir gerekçe ileri sürmemişlerdir. Başvurucunun itirazına 11 Temmuz 2005 tarihinde karar verilmiş ve kararda belirtildiği gibi, başvurucuya bildirimde bulunulması üzerine yürürlüğe girmiştir. Karar, 12 Temmuz 2005 tarihinde sınır dışı edilmeden önce başvurucuya tebliğ edilmemiştir. Dolayısıyla, sınır dışı etme, henüz kesinleşmemiş bir karara dayandırılmış ve dolayısıyla iç hukukta belirtilen usule riayet edilmemiştir.
- 39.2010 tarihli *Ahmed / Romanya* davasında (§ 53-55) Mahkeme, Romanya iç hukukunun, yetkili makamların keyfi eylemlerine karşı yeterli asgari güvenceler sağlamadığını ve öngörülebilirlik koşulunu karşılamadığını tespit etmiştir. Öyle ki idare, başvuruculara suçlandıkları eylemlere ilişkin en ufak bir bildirimde bulunmamış ve savcılık, aleyhlerine verilen kararları başvuruculara zamanında tebliğ etmemiştir (ayrıca bkz. *Kaya / Romanya*, 2006, § 57 ve *Lupsa / Romanya*, 2006, § 57).
- 40.2008 tarihli *C.G. ve Diğerleri / Bulgaristan* davasında (§ 73) Mahkeme, birinci başvurucunun sınır dışı edilmesinin Sözleşme'nin 8. maddesinin 2. fıkrası bağlamında "kanuna uygun olarak" kararlaştırılmadığını belirttikten sonra ve bu ifadenin, Sözleşme'de ve Protokollerde⁵ kullanıldığı her yerde aynı anlamı taşıdığını, sınır dışı etmenin 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi kapsamındaki "kanuna uygunluk" koşulunu karşılamadığına hükmetmiştir (bu konuda ayrıca bkz. *Lupsa / Romanya*, 2006, § 57, *Baltaji / Bulgaristan*, 2011, § 56, *Geleri / Romanya*, 2011, § 45).
- 41.Bazı davalarda Mahkeme, sadece iç hukukun niteliğini değil, aynı zamanda 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin 1. fıkrasında listelenen güvencelerle uyumunu da inceleme altına almıştır (bkz. Örneğin, *Lupsa / Romanya*, 2006, §§ 58-60, *C.G. ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2008, § 74, *Geleri / Romanya*, 2011, §§ 46-47).

⁵ Mahkeme, "hukuka uygun olarak" (Madde 8), "kanunla öngörülmüş" (Madde 9-11), "kanunla gösterilmiş / açıklanmış" (1 No'lu Protokol'ün 1. maddesi) ve "kanuna uygun olarak" (7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi) benzer bir anlama sahiptir (bkz. *Malone / Birleşik Krallık*, 2 Ağustos 1984, § 66, Seri A no. 82; ayrıca bkz. *Mihalache / Romanya* [BD], no. 54012 / 10, § 112, 8 Temmuz 2019).

III. USULE İLİŞKİN GÜVENCELER

7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 Maddesi

“1. Bir yabancıнын ...

- (a) Sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler sunmasına,
- (b) Durumunun yeniden incelenmesine ve
- (c) Makam tarafından tayin edilen kişi veya kişiler huzurunda temsil edilmesine izin verilir.”

HUDOC Anahtar Kelimeler:

Sınır dışı etmeye itiraz (P7-1-1) Sınır dışı etme kararının gözden geçirilmesi (P7-1-1) Yetkili makam (P7-1-1)
Temsil edilmek (P7-1-1)

42. Kanuna uygunluk koşuluna ek olarak, 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 maddesi, belirli usuli güvenceler öngörmektedir. İlgili yabancı şunları yapabilmelidir:
- a. Sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler sunma,
 - b. Durumunun yeniden incelenmesi
 - c. Bu amaçlarla, yetkili bir makam veya bu makam tarafından tayin edilen kişi veya kişiler huzurunda temsil edilmesi

43. Mahkeme, önündeki davalarda bu güvencelerin sağlanıp sağlanmadığını tespit etmek için, 1. maddede sıralanan önlemlerden sadece birine özel olarak bakılmaksızın yahut baştan başa bir değerlendirme yapmaksızın, çeşitli olgusal koşulları dikkate almıştır. Bununla birlikte, Mahkeme'nin oluşturduğu içtihatlarla bahsi geçen faktörlerden bazıları, bu hakların kapsamının belirlenmesini sağlamaktadır.

A. Sınır Dışı Edilmesine Karşı Gerekçe Sunma

1. Güvence Altına Alınan Hakların İçeriği ve Kapsamı

44. Mahkeme sık sık 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (a) ve (b) maddelerinde sıralanan usuli güvenceleri bir arada incelemiştir.

45. Usuli güvenceler kapsamında (a) bendinde yer alan – “sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler sunma” – şeklinde öngörülen güvenceye ilişkin olarak *Lupsa / Romanya*, 2006 ve *Kaya / Romanya*, 2006 davalarında, Mahkeme, yetkili makamların, başvurululara şüphelendikleri suçla ilgili hiçbir bilgi sunmamış olduğunu ve savcılığın kendisine karşı çıkarılan emirleri temyiz mahkemesindeki tek duruşma gününe kadar bildirmemiş olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca, temyiz mahkemesi, tüm erteleme taleplerini reddetmiş, böylece başvuruluların avukatlarının kararı incelemesini ve adli inceleme başvurusunu desteklemek için kanıt sunmasını engellemiştir (*Lupsa / Romanya*, 2006, § 59 ve *Kaya / Romanya*, 2006, § 59). Son olarak Mahkeme, bu tür davalarda, Sözleşme'nin veya protokollerinin herhangi bir hükmünün, teorik ve yanıltıcı olmaktan ziyade, hakları güvence altına alacak pratik ve etkili bir şekilde yorumlanması gerektiğini yinelemekte ve ilgili temyiz mahkemesini başvuruluların, sınır dışı edilmelerine karşı mevcut gerekçeler ışığında davalarının gereğince incelenmesini sağlayamadıkları kanaatinde olmuştur (*Lupsa / Romanya*, 2006, § 60, *Kaya / Romanya*, 2006, § 60 ve *Geleri / Romanya*, 2011, § 48).

46. Mahkeme, idare mahkemeleri gibi yetkili makamların, bir yabancı'nın sınır dışı edilmesine karşı yapılan temyiz başvurusunun esasını incelemeyi reddetmesi halinde, yabancı'nın "sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler sunma olanağından yoksun bırakılacağını ve davasının idare mahkemelerinde incelenmesi" hakkında yoksun bırakılacağına işaret etmiştir. (*Baltaji / Bulgaristan*, 2011, § 57). Mahkeme ayrıca daha yüksek bir mercie yapılan mevcut itirazın, özellikle yargılama sırasında başvurucuya hiçbir zaman gerçek ve eksiksiz gerekçelere erişim sağlanmaması ve itirazı değerlendiren merciin, itiraz konusu kararı veren makam içerisinde, kurumsal olarak en üst makam olan Bakan olmasının, itirazın bağımsız ve tarafsız bir organ tarafından değerlendirilmemesi nedeniyle, etkili bir iç hukuk yolu olarak kabul edilemeyeceğine dikkat çekmiştir. Aynı nedenlerle, Mahkeme, itirazın tamamen usuli olduğu ve başvurucunun, sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler ışığında davasını etkin bir şekilde incelemesini sağlamadığı görüşündedir (*ibid.*, § 58).
47. Dolayısıyla, Mahkeme önceki içtihatları doğrultusunda, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca, ilgili yabancı'nın kendisine yöneltilen suçlamalardan haberdar edilme hakkına sahip olduğuna karar vermekte (*Lupsa / Romanya*, 2006 , § 59) ve sınır dışı edilmelerinin nedenleri hakkında başvuruculara herhangi bir bilgi verilmemesini her zaman kınamaya değer bulmuştur (*Lupsa / Romanya*, 2006, §§ 40 ve 56; *Kaushal ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2010, §§ 30 ve 48; *Baltaji / Bulgaristan*, 2011, § 58 ve *Ljati/ Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, 2018, §§ 36-39).
48. Mahkeme, *Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD] davasında, ulusal güvenlik gerekçesiyle sınır dışı edilen yabancıların, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca, sınır dışı etme kararının dayandığı gerçek nedenleri hakkında bilgilendirilme hakkı ile dosyadaki belgelere erişim hakkına dayanıp dayanamayacaklarını incelemiştir. Mahkeme, söz konusu haklardan 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinde açıkça bahsedilmediğini belirtmekle birlikte etkililik ilkesini dikkate alarak, önceki içtihatlarıyla ilişkili bazı açıklamalar yapmıştır. Böylece Mahkeme, "ulusal güvenliği tehlikeye soktuğuna dair iddialara karşı, yabancı'nın esaslı bir şekilde itiraz edemeyeceğine veya yerel makamların, yabancı uyruklu şahsın ulusal güvenliğe tehdit oluşturduğuna inanmasına neden olan ilgili olgusal unsurların bilincinde olmadan, sınır dışı edilmesine karşı makul gerekçeler sunamayacağına" kanaat getirmiştir (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 126). Dosyadaki belgelere erişimle ilgili olarak Mahkeme, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi uyarınca, "yabancı'nın bilgilendirme hakkının güvence altına alınmasının, tercihen yazılı olarak ve her halükarda etkili bir savunmaya izin verildiğine, belgelerin içeriğinin sağlandığına ve gerekli olması halinde bu tür bilgilere usulüne uygun olarak gerekçelendirilmiş sınırlamalar getirme olasılığına hanel getirmeksizin, yabancı'nın sınır dışı edilmesine karar veren yetkili ulusal makamın dayandığı bilgiler" üzerinden gerçekleşeceğine hükmetmiştir (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 128).
49. Dolayısıyla, 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 maddesi, ilgili yabancı'lara sınır dışı edilmelerinin nedenleri hakkında bilgi edinme ve sınır dışı etme işlemlerinin temelini oluşturan dosyadaki belgelere erişim hakkını güvence altına almaktaysa da bu sınırlı ölçüdedir: Bu nedenle içeriğe erişim hakkı kapsamında ilgililer tarafından ileri sürülebilecek haklar, yetkili yerel makamların, ilgililerin ulusal güvenlik için bir tehdit oluşturduklarını düşünmelerine yol açan olgusal unsurlardan haberdar edilme ve belgelerin içeriği ile yerel makamların sınır dışı kararı vermelerine dayanak teşkil eden dava dosyasındaki belge ve bilgilere erişim hakkı ile sınırlıdır (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 129; örneğin, Sözleşme'nin 6. maddesinin, bir suçla suçlanan bir kişinin kendisine yöneltilen suçlamalardan haberdar olma hakkını ve dosyadaki tüm belgelere erişim hakkını karşılaştırınız; bu konu hakkında detaylı bilgi için *Madde 6 Rehberine* bkz. (*cezai yönden*)).

2. Hakların Sınırlandırılması

50. Mahkeme, 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (a) maddesi ile güvence altına alınan hakların mutlak olmadığına hükmetmiştir (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 130). Bununla birlikte, söz konusu hakların herhangi bir şekilde sınırlandırılmasının, bu hükümde yer alan güvencelerin özünü zedeleyecek şekilde, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile güvence altına alınan usuli korumayı ortadan kaldırmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Hakkın sınırlanması durumunda dahi, yabancıya sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler sunması için etkili bir fırsat sunulmalı ve her türlü keyfiliğe karşı korunmalıdır (*ibid.*, § 133).

3. Güvence Altına Alınan Hakların Herhangi Bir Surette Sınırlanması Durumunda İncelemede İzlenecek Metodoloji

51. İlgili haklara getirilen sınırlamanın 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (a) maddesi ile uyumlu olup olmadığına karar vermek için Mahkeme iki aşamalı bir test oluşturmuştur. Mahkeme ilk olarak, yabancı uyruklu şahsın usuli haklarına ilişkin sınırlamaların, somut olay bazında, yetkili bağımsız bir makam tarafından usulüne uygun olarak gerekçelendirilip gerekçelendirilmediğini tespit edecektir. Sonra, ilgili yabancı için bu sınırlamalardan kaynaklanan zorlukların dengeleyici faktörlerle yeterince telafi edilip edilmediğini inceleyecektir (*Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, §§ 133 ve 137).

52. Ulusal makamlar, yabancıya usule ilişkin haklarına sınırlama ihtiyacını incelememiş veya yeterince incelemiş ancak gerekçelendirmemişse, bu, 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (a) maddesinin ihlaline neden olmak için kendi başına yeterli olmayacaktır. Mahkeme her halükarda, herhangi bir dengeleyici önlemin uygulanıp uygulanmadığını da dikkate alacaktır (*ibid.*, § 144). Ancak sadece Mahkeme'nin incelemesinin yoğunluğu farklı olacaktır: Ulusal makamlar tarafından yapılan inceleme ne kadar az olursa, Mahkeme'nin dengeleyici faktörleri incelemesi o kadar sıkı olacaktır (*ibid.*, § 145).

53. Mahkeme ayrıca, değerlendirmesinde iki temel ilkeye göre hareket edileceği yönünde karar tesis etmiştir. Birincisi, yabancıya sağlanan bilgi ne kadar sınırlıysa, yabancı uyruklu şahsın veya yabancıya usuli haklarının sınırlandırılmasını dengelemek için güvenceler o kadar önemli olacaktır; ikinci olarak, bir davanın koşullarının yabancıya durumu için özellikle önemli yan etkileri ortaya çıkardığı durumlarda, dengeleyici önlemler buna göre güçlendirilmelidir (*ibid.*, § 146).

54. Mahkeme davayı somut olayın özelliklerine göre tahlil ederken, inceleme esnasında, yargılamayı bir bütün olarak dikkate alarak yapması; başka bir ifade ile yargılama boyunca mevcut olan tüm faktörleri dikkate alması gerektiğine karar vermiştir (*ibid.*, §§ 138 ve 157).

55. Mahkeme, testin ilk aşamasında, yerel makamların, ihtilaf konusu sınırlandırmayı "usulüne uygun gerekçelere" dayandırıp dayandırmadığı değerlendirilmesinde sağlanması gereken koşulları açıklamıştır: (Örneğin, *İbrahim ve Diğerleri / Birleşik Krallık* [BD], § 265 ve *Beuze / Belçika* [BD], § 142 davasında aranan "zorunlu nedenler" ve *Schatschaschwili / Almanya* [BD] davasında aranan "muteber nedenler", § 107). Mahkeme, ulusal güvenliğin korunması ihtiyacı gibi, usulüne uygun olan gerekçelerin, yabancıya usuli haklarına sınırlamalar getirilmesine izin verebileceğini kabul etmektedir ki bu husus, esasen ulusal makamlarca değerlendirilmesi gereken bir meseledir. Mahkeme, bu nedenle, yabancıya usuli haklarının sınırlandırıldığı karar verme sürecini inceleyecektir. Bu doğrultuda Mahkeme, terazide tartılması gereken kıstasları belirlemiştir (*ibid.*, §§ 139-142):

- Sınırlama getirmeyi amaçlayan yürütme organından bağımsız adli makam veya başka bir makam tarafından yapılan inceleme;

- Bu ulusal makamın yetkilerinin kapsamı ve özelliklerle;
 - Yetkili makamın bilgilerin gizli tutulması gerekliliğini gözden geçirme hakkı olup olmadığı ve
 - Usule ilişkin hakların kısıtlanması ihtiyacına ilişkin mezkûr davada yaptığı tespitlere bağlı olarak incelemeyi yapan bağımsız makama verilen yetkiler.

56. Mahkeme testin ikinci aşaması olan dengeleyici faktörler ile ilgili olarak, aşağıda sayılan kıstaslar hakkında kapsamlı olmayan ve bazılarının 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (b) ve (c) maddesinden esinlendiği bir liste (*ibid.*, § 151-156) belirlemiştir.

- Hem sınır dışı etme kararının altında yatan olgusal unsurlar hem de bu kararı veren makamın dayandığı bilgi ve belgelerin içeriğine erişim açısından, yabancıya fiilen ifşa edilen bilgilerin bağlantısı; yabancıya kendisine yöneltilen suçlamaların özü hakkında yargılama sırasında bilgilendirilmesi gerektiği anlaşılabilir, tüm gizli delillerin incelenmesinden sonra, hangi olgusal bilgilerin ilgili yabancıya ifşa edilebileceğine karar vermenin bağımsız bir makam tarafından tayin edilmesi gerektiği hatırlatılmaktadır (*ibid.*, §§ 151-152). Suçlamalar hakkında yeterli bilgi oluşturmak için ilgili yasal hükümlerin salt sıralanmış olması, asgari düzeyde dahi yeterli bilgilendirme olarak addedilmemektedir (*ibid.*, § 168).
- Yabancılar için yargılamanın yürütülmesi ve haklarının sınırlandırılmasını telafi etmek için ulusal güvenceler hakkında bilgi sağlanması. Mahkeme, özellikle yabancıya bir avukat tarafından temsil edilip edilmediği ve yerel usul kurallarının yargılamaların en azından kilit aşamalarında gerekli bilgileri yerel makamların sağlayıp sağlamadığını tespit edecektir. (*ibid.*, § 153).
- Yargılamada yabancıya (avukatla) temsil edilip edilmediği. 1 § 1 (c) maddesi ile sağlanan güvencenin ötesine geçerek, yabancı uyruklu bir kişinin bir avukat tarafından veya hatta dava dosyasında erişilemeyen gizli belgelere erişmek için gerekli yetkilere sahip uzman bir avukat tarafından temsil edilme olasılığı yabancı için önemli bir dengeleyici faktör oluşturur; ayrıca gizli belgeye erişim sağlandıktan sonra, temsilcinin müvekkili ile iletişiminin kısıtlanıp kısıtlanmadığı da dikkate alınmalıdır (*ibid.*, §§ 154-155).
- Yargılamalara bağımsız bir makamın müdahalesi.⁶

57.2021 tarihli *Hassine / Romanya* davasında (§§ 51-54) Mahkeme, *Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD] davasında ortaya konan ilkeleri özetlemiştir. Daha sonra bu ilkeleri somut olay bakımından *Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD] davasına benzer olan davaya uygulayarak 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

B. (Yabancıya) Durumunun Yeniden İncelenmesi

58.7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin (b) bendinde öngörülen “davasının gözden geçirilmesi” hakkının kapsamına ilişkin; Mahkeme'nin içtihatları, sınır dışı etme kararının (yerel mercilerce) salt usulen yapılan incelemelerin bu koşulu karşılamadığını göstermektedir. Mahkeme, *Kaushal ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2010, § 49, davasında, bu nedenle, ulusal mahkemelerin, birinci başvuru için sınır dışı etme kararına dayanak teşkil eden iddiaları doğrulamak veya ortadan kaldırmak için delil toplamadığına işaret etmiş ve bu durum başvuru yapanın, sınır dışı edilmesine karşı olası argümanlar ışığında davasının gerçekten dinlenmesini ve incelenmesini sağlayamaması sonucunu doğurmuştur. Dolayısıyla, yerel mahkemelerin kararları, 7 No'lu Protokol'ün 1. fıkrasının (b) bendine aykırı olmuştur.

⁶ Bu faktör hakkında daha fazla ayrıntı için bu Rehberin 62. Paragrafına bkz.

59. Mahkeme, sınır dışı etme kararının incelenmesinin tamamen usulen yapılmasını, *C.G. ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2008, § 74 kararında kabul etmemiş; ulusal mahkemelerin, başvurunun sınır dışı edilmesi kararına dayanak teşkil eden iddiaları doğrulamak veya ortadan kaldırmak için delil toplamayı reddettiklerini ve bu kararı tamamen resmi bir incelemeye tabi tuttuklarını belirtmiştir ki bu durum başvurunun, 1 (b) bendine aykırı olarak, sınır dışı edilmesine karşı gerekçeler ışığında hukuki argümanlarının hakikaten dinlenip, incelenmesi şartının yerine getirilmemesi sonucunu doğurmuştur.

60. Mahkeme, ulusal güvenliğin söz konusu olduğu *Ljatifi / Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, 2018, § 35 davasında, başvurunun sınır dışı edilmesine yönelik kararın, kendisine veya tedbiri inceleyen yerel mahkemelere herhangi bir olgusal neden açıklanmadan, ulusal güvenlik açısından bir risk olduğu iddiasına dayandırıldığına dikkat çekmiştir. Hukukun öngörülebilirliği, belirliliği ile hukukun üstünlüğü prensiplerinin gerekliliğine dayanarak, Mahkeme, sınır dışı etme tedbirlerinin bağımsız bir makam önünde bir tür çekişmeli yargılamaya tabi olmasını ya da gerekirse gizli bilgilerin kullanımına ilişkin uygun usuli kısıtlamalar getirilmek suretiyle sınır dışı kararlarının gerekçelerini etkin bir şekilde inceleme ve ilgili kanıtları gözden geçirme yetkisine sahip bir mahkeme bulunmasını şart koşmuştur. Bağımsız makam veya Mahkeme, "ulusal güvenlik" kıstasına dayanılan olaylarda, makul bir temeli olmayan veya keyfi olan durumlara müdahale edebilecek nitelikte olmalıdır.

61. Metnin bu bölümü, sınır dışı etme kararının altında yatan nedenlerin, kararın esaslarını gözden geçirme yetkisine sahip olması gereken idari veya adli bağımsız bir makam tarafından incelenmesi gerektiğini göstermektedir. Bahsi geçen bağımsız makamın önünde, sınır dışı edilmeye esas teşkil eden gizli bilgileri korumak için yabancıların hakları kısıtlansa dahi, yabancı, ulusal güvenliği tehdit ettiğine dair iddialara karşı itiraz edebilmelidir. Bu doğrultuda Mahkeme, mezkûr davada, 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (a) ve (b) maddelerinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

62. *Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, § 156 davasında, Mahkeme, 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (a) maddesi ile güvence altına alınan hakların sınırlandırılmasını dengeleyebilecek faktörlerden birinin, yargılamalara bağımsız bir makamın müdahalesi olduğuna dikkat çekmiştir. Mahkeme, 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (b) maddesinin güvence altına aldığı hakka ve bu yöndeki içtihatlarına atıfta bulunarak, önceki davalarda zaten dikkate alınmış olan yönleri pekiştirmiştir. Mahkeme, bu doğrultuda aşağıdaki hususların dikkate alınabileceğini belirtmektedir:

(i) İdari veya adli bir veya daha fazla bağımsız makamın, ya sınır dışı etme tedbirini doğrudan kabul etmesi ya da hukuka uygunluğunu ve hatta davanın esaslarını incelemek için yargılamaya dâhil olup olmadığı (bkz. diğer birçok makam arasında, *Al-Nashif*, yukarıda anılan, § 137; yukarıda anılan *Lupsa*, § 56; ve yukarıda anılan *Ljatifi*, § 32); ve bu makamın bir mahkeme olduğu durumlarda, ulusal hukuk sistemi içerisindeki hiyerarşisi / derecesi meselesi: Bu bağlamda, sınır dışı etme tedbirinin hukuki incelemesi, ilke olarak, idari bir inceleme biçimine nazaran daha esaslı bir dengeleyici etkiyi haiz olacaktır.

(ii) Başvurucunun, etkili bir şekilde ve bağımsız bir makam önünde, ulusal güvenlik için bir tehdit oluşturduğuna dair kendisine yöneltilen iddialara itiraz edip edemediği (bkz. Yukarıda anılan *Ljatifi*, § 35).

(iii) Bağımsız makamın, duruma göre sınır dışı etme başvurusu veya kararının altında yatan gerekçeleri ve sunulan destekleyici delilleri etkin bir şekilde inceleme yetkisine sahip olup olmadığı ve varsa, söz konusu davada bu yetkiyi gereğince kullanıp kullanmadığı (bkz. *C.G. ve Diğerleri*, §§ 73 ve 74; *Geleri*, § 48; *Ljatifi*, § 35). Bu noktada Mahkeme, bu konudaki görevini yerine getirmek için, söz konusu makamın yabancı aleyhine dava açmak için gizli belgeler dâhil olmak üzere, ilgili ulusal güvenlik kurumu tarafından oluşturulan dosyanın tamamına erişiminin olup olmadığını dikkate alacaktır (bkz. *Ljatifi*, § 32). Bir diğer önemli

faktör ise, duruma göre sınır dışı etme başvurusu veya kararına esas teşkil eden gizli bilgilerin güvenilirliği ve doğruluğu ile birlikte, bu makamın dosyadaki belgelerin gerçekliğini doğrulama yetkisidir (bkz. *C.G. ve Diğerleri*, §§ 73-74; *Kaushal ve Diğerleri*, § 49 ve *mutadis mutandis* (duruma göre uyarlanacak) şekilde *Regner*, § 152). Bu bağlamda, yetkili ulusal güvenlik kurumu tarafından sunulan ulusal güvenlik gerekçelerinin doğruluğu ve mevcudiyeti hususunda bir ön kabul bulunmamaktadır: Bağımsız makam, ibraz edilen deliller ışığında gerçekleri doğrulayabilmelidir (bkz. *Kaushal ve Diğerleri*, §§ 31-32 ve 49).

(iv) Bağımsız makamın, bir sınır dışı etme kararını gözden geçirme çağrısı yapıp yapmadığı ve ilgili makamın dosyadaki bilgiler ışığında, ulusal güvenliği tehdit meselesinin herhangi bir makul ve yeterli maddi dayanaktan yoksun olduğunu tespit etmesi halinde, bu kararı iptal etme veya değiştirme yetkisi olup olmadığı.

(v) Sınır dışı etme kararının gerekliliği ile bağımsız makamca sınır dışı edilme kararı için sunulan gerekçenin somut olayın koşulları bağlamında yeterince makul/inandırıcı olup olmadığı meselesi: Bu meyanda ilgili yabancı aleyhine açılan davayla ilgili olarak Mahkeme, ulusal makamın gerçekleştirdiği incelemenin niteliğini ve derecesini, en azından karar özetinden tayin edecektir.

C. Yetkili Makam Önünde Temsil Edilme

63. Açıklama raporuna göre, 1§ 1 maddenin (c) bendi, ilgili yabancının, yetkili makam önünde ya da bu yetkili makam tarafından görevlendirilmiş kişi ya da kişiler önünde davasının temsil edilme hakkını hüküm altına almaktadır. Rapor, temsilin doğasından ayrıntılı olarak bahsetmemektedir. “Yetkili makamın” idari ya da adli olabileceğini belirtmektedir (bkz., *Ljatifi / Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, 2018, § 35). Bununla birlikte davayı gözden geçiren “yetkili makam”, sınır dışı hakkında son kararı veren makam olmak zorunda değildir. Böylece, söz konusu hüküm, (b) bendi doğrultusunda davayı gözden geçiren ve son kararı verecek idari bir makama sınır dışı tavsiyesi veren bir Mahkeme vasıtasıyla uygulanmış olacaktır (bkz. Açıklayıcı Rapor, madde 13.3).

64. Mahkeme tarafından incelenen davalarda ‘yetkili makam’, ya adli ya da idaridir (yargı dışı bir makama örnek olarak bkz. *Sharma / Litvanya*, 2016, ve *Baltaji / Bulgaristan*, 2011). Buna rağmen, kurumsal olarak davalı Devletin İçişleri Bakanlığı olan daha yüksek bir makama yapılan itirazın konusu davada Mahkeme, bu yolun, başvuru hakkındaki sınır dışı işlemine dair somut gerekçeleri bilmesinin mümkün olmaması ve hakkında aleyhe kararı veren makamın, kurumsal olarak bağlı olduğu, daha yüksek makam olan Bakanlığın bağımsız ve tarafsız bir organ olarak değerlendirilememesi nedenleriyle; etkili bir iç hukuk yolu olarak değerlendirilemeyeceği yönünde karar vermiştir (*Baltaji / Bulgaristan*, 2011, § 58).

65.7 Nolu Protokol'ün 1 § 1 maddesine atıfla, *Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020, §§ 154-155 davasında Mahkeme, yabancıların sınır dışı kararlarının gerekçeleri nedeniyle yetkili makam önünde temsil edilmesinin sağlanması gerektiğine açıklık getirdi. Bu, iç hukukta da benzer davalarda etkili bir temsili sağlaması gerektiğine işaret etmektedir.

D. Örnekler

66. *Nolan ve K. / Rusya*, 2009, § 115 davasında, Mahkeme, davalı Devlet hükümetinin, başvuru hakkındaki kararın neden 3 aydan fazla bir süre başvuruca açıklanmadığına veya neden sınır dışı işlemine karşı deliller sunmasına izin verilmediğine ve yasal temsilcisinin katılımıyla neden davasını gözden geçiremediğine dair herhangi bir açıklama yapamadığını tespit etmiştir. Bu nedenle 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinde düzenlenen usule ilişkin güvencelerden de yararlandırılmamıştır.

67. *Nowak / Ukrayna* davasında, 2011, § 82, Mahkeme, başvurucu hakkındaki sınır dışı kararının ona son gün ve anlamadığı bir dilde ve yasal temsilin engellendiği koşullarda veya sınır dışı kararına dair hiçbir gerekçe göstermeksizin tebliğ edildiğini tespit etmiştir. Bu nedenle 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.
68. Buna rağmen, *Mokrani / Fransa* davasında (k.k), 2002, Mahkeme, başvurucunun yargılama süreci içinde, sınır dışı kararına itiraz edebildiğini ve hakkındaki sınır dışı işlemine karşı, kendisine lehe nedenler sunma imkânı tanındığını tespit ettikten sonra, başvurucunun 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1 (a), (b) ve (c) maddelerinde belirtilen usuli güvencelerden yararlandığına karar vermiştir.
69. Benzer bir şekilde, *Dorochenko / Estonya* (k.k), 2006 davasında Mahkeme, başvurucuların davasının bir idare mahkemesi tarafından, temyiz sonrasında ise ayrıca temyiz mahkemesi ve Büyük Daire tarafından karara bağlandığını tespit etmiştir. Oturum izinlerinin uzatılmasına yönelik yetkili makamların verdiği ret kararlarına karşı, her aşamada karşı gerekçe sunmaları mümkün olmuştur. Başvurucu, 7 No'lu Protokol'ün 1 § 1. maddesinde sağlanan tüm usule ilişkin güvencelerden yararlanmıştır (bkz., *Nagula / Estonya* (k.k), 2005 ve *Unlu / İsviçre* Komisyon Kararı 1996).
70. *Muhammad ve Muhammad / Romanya* [BD], 2020 davasında, Romanya'da kanuni olarak mukim bulunan iki Pakistan vatandaşı "istenmeyen kişi" ilan edilmiş, haklarında ülkeye 15 yıl süre ile giriş yasağı konulmuştur. Başvurucular haklarındaki özel suçlamalara ilişkin herhangi bilgilendirme olmadan ve gizli olarak addedilen dosyaya erişim imkânı tanınmadan, terör eylemi şüphelisi olarak idari bir süreci takiben sınır dışı edilmişlerdir. Yerel mahkemelere, Romanya İstihbarat Ajansı tarafından oluşturulan bu dosya için erişim imkânı sağlanmıştır. Başvurucular temyiz başvurularında, gizli belgelere erişim hakkı veren bir belgeye sahip olmayan iki avukat tarafından temsil edilmişlerdir. İç hukuk gereği, bu kanun yolu için tanınan süre sınırı da özellikle kısıtlıdır (söz konusu temyiz için tanınan süre 5 gündür).
71. Mahkeme, sınır dışı kararlarını destekleyecek maddi unsurlar ve ilgili belgelerin içeriği hususunda başvurucuların bilgi alma haklarının kayda değer bir şekilde kısıtlandığını tespit etmiştir. Bağımsız ulusal bir otorite tarafından bu kısıtlamaya gerek olup olmadığı ya araştırılmamış ya da gereğince gerekçelendirilmemiştir. Sonuç olarak Mahkeme, uygulamaya konulan dengeleyici faktörler açısından yoğun bir inceleme yapmak zorunda kalmıştır. Başvurucular, kendilerine yöneltilen suçlamaların hukuki niteliği hakkında yalnızca çok genel bilgiler almışlardır. Yargılamanın önemli aşamaları veya ilgili belgeye (vekâletnameye) sahip bir avukat aracılığıyla dosyadaki gizli belgelere erişme olasılığı hakkında kendilerine herhangi bir bilgi verilmemiştir. Sınır dışı etme kararının salt bağımsız ve üst düzey yargı makamları tarafından alınmış olması ve bu makamların Romanya kanunları uyarınca kendilerine verilen yetkileri fiilen kullandıklarının tespit edilememesi, başvurucuların usule ilişkin haklarını kullanırken maruz kaldıkları sınırlamaları dengelemek için yeterli olmamıştır. Mahkeme, yargılamayı bir bütün olarak ve bu tür konularda Devletlere tanınan takdir yetkisini göz önünde bulundurarak, bu hakların özünü korumak için yerel yargılamalarda sınırlamaların dengelenmediği sonucuna varmıştır. Buna göre, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. İSTİSNALAR

7 No'lu Protokol'ün 1 § 2 Maddesi

“Bir yabancı sınır dışı edilmesi, kamu düzeni çıkarları açısından gerekliyse veya ulusal güvenlik nedenlerinden kaynaklanıyorsa, söz konusu yabancı, bu maddenin 1. fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerindeki haklarını kullanmadan önce sınır dışı edilebilir.”

HUDOC Anahtar Kelimeler

Usuli hakları kullanmadan önce sınır dışı (P7-1-2) , Demokratik bir toplumda gereklilik (P7-1-2), Kamu düzeninin korunması (P7-1-2), Ulusal güvenlik (P7-1-2).

A. Genel İlkeler

72. Genel bir kural olarak, bir yabancı sınır dışı edilmeden önce 1. fıkranın (a), (b) ve (c) bentleri gereğince haklarını kullanma yetkisine sahip olmalıdır. Bununla birlikte, 2. fıkra kamu düzeni çıkarları ya da ulusal güvenlik nedenleriyle gerekli görülen hallerde ilgili hakları kullandırmadan sınır dışı etmeye cevaz vermektedir. Sınır dışı edilmenin kamu düzeni için veya ulusal güvenlik nedenleriyle gerekli görüldüğü durumlarda istisnalara izin verir (bkz. Açıklayıcı Rapor, madde 15; *C.G. ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2008, §§ 77-78, ve *Takush / Yunanistan*, 2012, § 63).
73. Bu istisnalar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından tanımlanan orantılılık ilkesi dikkate alınarak uygulanmalıdır (bkz. Açıklayıcı Rapor, madde 15; ve *C.G. ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2008, § 77).
74. Bir Devlet, kamu düzenini dayanak göstermek suretiyle bir yabancıyı 1. maddenin 1. fıkrasında belirtilen haklarını kullandırmadan sınır dışı ediyorsa bu istisnai tedbirin o olay ya da olay kategorileri özelinde gerekli olduğunu kanıtlayabilmek zorundadır. Öte yandan, ulusal güvenlik nedenleriyle sınır dışı edilmesine karar verildiyse, bu kendi başına yeterli bir gerekçe olarak kabul edilmelidir (bkz. Açıklayıcı Rapor, madde 15).
75. Bununla birlikte, her iki durumda da ilgili kişi, sınır dışı edilmesini müteakip 1. fıkrada belirtilen hakları kullanma hakkına sahip olmalıdır (bkz. Açıklayıcı Rapor, madde 15, *Lupsa / Romanya*, 2006, § 53, ve *Kaya / Romanya*, 2006, § 53).

B. Örnekler

76. Nitekim *Nolan ve K. / Rusya*, 2009, § 115 davasında Mahkeme, davalı hükümetin, ulusal güvenlik veya kamu düzeninin çıkarlarının tehlikede olduğu iddiasını doğrulayabilecek herhangi bir belge veya kanıt sunmadığını tespit etmiştir. Bu doğrultuda, 2. fıkrada belirtilen istisnanın bu davada uygulanabilirliği bulunmamakta ve başvurunun 1. fıkrada düzenlenen usuli güvencelerden yararlanmış olması gerekmektedir.
77. Mahkeme, *C. G. ve Diğerleri / Bulgaristan*, 2008, § 78 davasında; hükümetin tedbir gerekliliğine ilişkin Mahkeme'yi ikna edici gerekçe sunmadığını tespit etmiştir. Kaldı ki dosyada, tedbire itiraz etmeden önce ilk başvurunun sınır dışı edilmesinin gerçekten gerekli olduğunu gösteren herhangi bir ibare bulunmamaktadır. Mahkeme ayrıca, başvurunun sınır dışı edilmesinin, Sözleşme'nin 8 § 2 maddesi anlamında “ulusal güvenlik yönünden gerçek nedenlere” dayanmadığı için, terminolojinin benzerliği bağlamında, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin ikinci fıkrasında izin verilen istisna açısından da dayanaktan yoksun olduğuna karar vermiştir (*ibid.*, § 77).

78.Ek olarak, “mezkûr iddiayı destekleyen en ufak bir argümana dayanmaksızın, salt başvurucunun kamu düzeni ve güvenliği için tehlikeli olduğunu belirtmek, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesinin 2. fıkrası hükümleri üzerinden meşrulaştırılmaz” (*Takush / Yunanistan*, 2012, § 63).

79.Bir sınır dışı kararının dayanağı olarak, yabancının “[ulusal] güvenlik için bir risk” oluşturduğuna dair genel bir ifadenin, bu değerlendirmenin altında yatan gerçeklere dair herhangi bir gösterge olmaksızın ve yetkili denetleme makamı tarafından daha fazla açıklama yapılmaksızın kabul edilmesi, 7 No'lu Protokol'ün 1. maddesi ile güvence altına alınan usuli haklar uygulanmadan sınır dışı edilmesini haklı kılmamaktadır (*Ljatifi / Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti*, 2018, §§ 36-38).

Atıf Yapılan Davaların Listesi

Bu rehberde belirtilen içtihat, Mahkeme tarafından verilen hükümlere, kararlara, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'nun ("Komisyon") kararlarına ve raporlarına atıfta bulunmaktadır.

Aksi belirtilmediği sürece, tüm referanslar Mahkeme Komisyonu tarafından verilen esasa ilişkin bir karardır. Kısaltma "(k.k)" "atfın Mahkeme'nin bir kararı olduğu ve" [BD] "davanın Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde kararları tekrar gözden geçiren makam (Büyük Daire) tarafından incelendiği anlamına gelmektedir.

Sözleşme'nin 44. maddesi anlamında kesin olmayan Daire kararları aşağıdaki listede yıldız ile işaretlenmiştir. Sözleşme'nin 44 § 2. maddesi şu şekildedir: "Bir Daire kararı: (a) Taraflar davanın Büyük Daire'ye gönderilmesini istemediklerini beyan ederlerse veya b) Karardan itibaren üç ay içinde davanın Büyük Daire'ye gönderilmesi talep edilmezse veya c) Büyük Daire bünyesinde oluşturulan kurul 43. madde çerçevesinde sunulan istemi reddederse, kesinleşmektedir." Şayet Büyük Daire Kurulu, davanın gönderilmesi talebini kabul ederse, Daire'nin kararı hükümsüz olmaktadır ve bu durumda Büyük Daire daha sonra kesin bir karar verecektir. Sevk talebinin Büyük Daire tarafından kabul edildiği durumlarda, Daire kararı kesin değildir ve bu nedenle hukuki bir etkisi yoktur; nihai hale gelen akabinde verilen Büyük Daire'nin kararıdır.

Rehberin elektronik versiyonunda belirtilen davalara ait bağlantılar, Mahkeme'nin (Büyük Daire, Daire ve Komite hükümleri ve kararları, iletilen davalar, tavsiye niteliğindeki görüşler ve İctihat Bilgi Notundan alınan hukuki özetler) ve Komisyonun (kararlar ve raporlar) ve Bakanlar Komitesi kararlarından alınan içtihatlarına erişim sağlayan HUDOC veri tabanına (<http://hudov.echr.coe.int>) yönlendirilmiştir.

Mahkeme, hükümlerini ve kararlarını İngilizce ve/veya Fransızca, iki resmi dilde verir. HUDOC ayrıca, birçok önemli davanın otuzdan fazla resmi olmayan dile çevirilerini ve üçüncü şahıslar tarafından üretilen yaklaşık yüz çevrimiçi içtihat koleksiyonuna bağlantıları içerir. Belirtilen davalar için mevcut olan tüm dil sürümlerine, HUDOC veri tabanındaki 'dil sürümleri' sekmesinden erişilebilir; bu sekme, dava bağlantısına tıkladıktan sonra bulunabilir.

—A—

[Ahmed / Romanya](#), no. 34621/03, 13 Temmuz 2010
[A.M. ve Diğerleri / İsveç](#) (k.k), no. 38813/08, 16 Haziran 2009

—B—

[Baltaji / Bulgaristan](#), no. 12919/04, 12 Temmuz 2011
[Bolat / Rusya](#), no. 14139/03, AİHM 2006-XI (özetler)

—C—

[C.G. ve Diğerleri / Bulgaristan](#), no. 1365/07, 24 Nisan 2008

—D—

[Davies ve Diğerleri / Romanya](#) (k.k), no. 40122/98, 7 Ocak 2003
[De Souza Ribeiro / Fransa](#) [BD], no. 22689/07, AİHM 2012
[Dorochenko / Estonya](#) (k.k), no. 10507/03, 5 Ocak 2006

—G—

Geleri / Romanya, no. 33118/05, 15 Şubat 2011
Gürcistan / Rusya [BD], no. 13255/07, AİHM 2014 (özetler)

—H—

Hassine / Romanya, no. 36328/13, 9 March 2021

—I—

Ilias ve Ahmed / Macaristan [BD], no. 47287/15, 21 Kasım 2019

—K—

Karimi / Romanya (k.k), no. 30186/19, 23 Haziran 2020
Kaya / Romanya, no. 33970/05, 12 Ekim 2006
Kaushal ve Diğerleri / Bulgaristan, no. 1537/08, 2 Eylül 2010

—L—

Ljatifi / Eski Yugoslav Makedonya Cumhuriyeti, no. 19017/16, 17 Mayıs 2018
Lupsa / Romanya, no. 10337/04, AİHM 2006-VII

—M—

Maaouia / Fransa [BD], no. 39652/98, AİHM 2000-X
Malone / Birleşik Krallık, 2 Ağustos 1984, Series A no. 82
Mihalache / Romanya [BD], no. 54012/10, 8 Temmuz 2019
Mokrani / Fransa (k.k), no. 52206/99, 12 Kasım 2002
Moretti ve Benedetti / İtalya, no. 16318/07, 27 Nisan 2010
Muhammad ve Muhammad / Romanya [BD], no. 80982/12, 15 Ekim 2020

—N—

Nagula / Estonya (k.k), no. 39203/02, 25 Ekim 2005
Nolan ve K. / Rusya, no. 2512/04, 12 Şubat 2009
Nowak / Ukrayna, no. 60846/10, 31 Mayıs 2011
N.M. / Romanya, no. 75325/11, 10 Şubat 2015

—O—

O.I.J. / Çek Cumhuriyeti (k.k), no. 41080/98, 27 April 1999

—P—

Prokopovitch / Rusya, no. 58255/00, AİHM 2004-XI (özetler)

—R—

Radomilja ve Diğerleri / Hırvatistan [BD], no. 37685/10, 20 Mart 2018

—S—

Saeed / Danimarka (k.k), no. 53/12 24 Haziran 2014
S.C. / Romanya , no. 9356/11, 10 Şubat 2015

[Sejdovic ve Sulejmanovic / İtalya](#) (k.k), no 57575/00, 14 Mart 2002
[Sharma / Letonya](#), no. 28026/05, 24 Mart 2016
[Sheveli and Shengelaya v. Azerbaijan](#), no. 42730/11, 5 November 2020
[Söderman / İsveç](#) [BD], no. 5786/08, AİHM 2013
[S.T. / Fransa](#), Komisyon kararı, başvuru no. 20649/92, 8 Şubat 1993
[Sulejmanovic ve Sultanovic / İtalya](#) (k.k), no. 57574/00, 14 Mart 2002
[Sultani / Fransa](#), no. 45223/05, AİHM 2007-IV (özetler)

—T—

[T.A. / İsveç](#), Komisyon kararı, başvuru no. 23211/94, 5 Haziran 1994
[Takush / Yunanistan](#), no. 2853/09, 17 Ocak 2012

—U—

[Unlu / İsveç](#), Komisyon kararı, başvuru no. 26584/95, 15 Mayıs 1996

—V—

[Voulfovitch ve Oulianova / İsveç](#), Komisyon kararı, başvuru no. 19373/92, 13 Ocak 1993

—Y—

[Yildirim / Romanya](#) (k.k), no. 21186/02, 20 Eylül 2007